MIESTELIŲ KAPINYNAS

Linas TAMULYNAS

Klaipėdos kraštas Lietuvos proistorinių kapinynų kontekste garsėja ne tik turtingais kapais, bet ir daugybe nelokalizuotų senienų radimviečių, minimų XIX a. pab. – XX a. pr. literatūroje ir spaudoje.

Miestelių kapinynas spaudoje minimas tik vieną kartą – 1924 06 19 laikraščio „Memeler Dampfboot" priede išspausdintame straipsnyje apie Eidaičių piliakalnį. Ten minima, kad šalia Miestelių k. kapinių (Šilutės r., Saugų sen.) yra proistorinis kapinynas, kuriame A. Bezzenbergeris iškasęs kapų su žirgais (už informacijos nuorodą dėkoju gerb. habil. dr. Adolfui Tautavičiui). Tačiau šios informacijos nepatvirtina jokie kiti šaltiniai, nes jokiuose kituose straipsniuose neminima, kad A. Bezzenbergeris būtų kasinėjęs šalia Miestelių k. kapinių. Taigi regis, kad minėto straipsnio autorius bus supainiojęs arba tyrėjus, arba šis A. Bezzenbergerio tyrinėtas kapinynas literatūroje buvo vadinamas kitu vardu. Galima spėti, kad jei kapinyną tikrai tyrinėjo A. Bezzenbergeris, tai jis literatūroje buvo vadinamas Barvų kapinynu, nes Miestelių kaimo kapinės yra į Š nuo buvusio Lapynų dvaro ir nuo Klein Barwen kaimo, bei į V nuo Barvų kaimo. Tokį spėjimą netiesiogiai patvirtina ir tai, kad minėtame straipsnyje apie Eidaičių piliakalnį jo autorius neužsimena apie Barvų kapinyną, nors Barvų kaimas yra arčiau šio piliakalnio, nei Miesteliai.

Bet kuriuo atveju, norint patikrinti informaciją apie šalia Miestelių kaimo kapinių esantį spėjamą kapinyną, 2000 m. kartu su Šilutės muziejaus archeologe Ieva Masiuliene apsilankėme šalia Miestelių kaimo kapinių ir suradome keletą proistorinių dirbinių, sietinų su įkapėmis: lankinės ilgakojės segės lankelį, dalį įvijinio žiedo bei du gintaro karolius. Radiniai buvo perduoti LNM, apie radimvietę informuoti KPC ir MAK.

2001 m. spėjamoje kapinyno teritorijoje atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu surasta ankstesnių kasinėjimų vieta bei du kapai.

Kapas 1

Kapo duobė ovalo formos, apie 2,5 m ilgio ir 1 m pločio, orientuota Š–P kryptimi. Osteologinė medžiaga neišlikusi, išskyrus smulkius fragmentus prie vario lydinio įkapių. Sprendžiant pagal įkapių išsidėstymą, mirusysis kape palaidotas aukštielninkas, galva į Š, per alkūnes sulenktomis rankomis. Kape rasta daug įkapių: apvara iš 6 dvigubo nupjauto kūgio formos karolių ir 2 vario lydinio įvijų, antkaklė kūginiais galais, peiliukas, apskrita kiauraraštė segė, du smeigtukai (vienas – rozetine galvute, kitas – žiedo formos galvute), dvi pusiau apskrito pjūvio apyrankės (ant kiekvienos rankos po vieną), dvi išgaubto pjūvio apyrankės (ant kiekvienos rankos po vieną), trys įvijiniai žiedai. Be šių įkapių, kape aptiktas keramikinis puodelis su dviem neaiškios paskirties dirbiniais (ylomis?) ant jo bei tošinės dėžutės apskritu dugnu liekanos. Dėžutėje buvo įdėtos 3 pusiau apskrito skerspjūvio apyrankės (IV grupė pagal M. Michelbertą), dvi Romos imperijos monetos, laiptelinė

segė (III grupė, I pogrupis pagal M. Michelbertą) ir keturios kiaurarаštės plokštelės – grandelių skirstikliai.

Atskirai reikėtų aptarti šiame kape rastas Romos imperijos monetas:

Viena iš jų – tai 5 asų nominalo varinė moneta, kaldinta Mezijos provincijos mieste Markianopolyje, valdant imperatoriui Makrinui (217–218 m.). Monetos skersmuo – 28 mm, storis – 2 mm. Av: ANT Ω NINOC / AV K OΠΠEЛ / CEVN MAKP-INOC Diadumediano biustas į dešinę, priešais jį – Makrino biustas į kairę. Rv: VΠ ΠONTIANOV MAPKIANOΠO–ЛITON, Concordia į dešinę. Monetos lauke: e. Ašių santykis Æ. Toks monetų tipas Rytiniame Pabaltijyje rastas pirmąkart.

Antroji – greičiausiai sestercijus, kaldintas valdant Gordianui III (238–244) (?). Skersmuo – iki 30 mm, storis – 3,5 mm. Av: IMP GORDIANUS... Rv. Deivės figūra į kairę.

Sprendžiant pagal tai, kad kape nerasta ginklų, galime spėti, jog čia buvo palaidota moteris. Pagal įkapes kapas datuotinas C1b – C2 periodų sandūra (III a. viduriu), vėliau nei 244 m.

Kapas 2

Kapo duobė – ovalo formos, apie 1,9 m ilgio ir iki 0,7 m pločio, orientuota Š–P kryptimi. Duobėje pastebėtos karsto šoninių sienelių žymės. Sprendžiant pagal šias žymes, karstas buvęs tik 0,35 m pločio, ilgis – ne mažiau kaip 1,8 m. Osteologinė medžiaga neišlikusi, išskyrus dantis. Kape rasta įkapių: antkaklė kūginiais galais (III grupė pagal Michelbertą), varinė Romos imperijos moneta (sestercijus ?), penkios apyrankės (ant vienos rankos – įvijinė ir pusiau apskrito skerspjūvio (VII grupė pagal Michelbertą), ant kitos – trys pusiau apskrito skerspjūvio (VII grupė pagal Michelbertą)), du rozetiniai smeigtukai su tutuli formos ataugomis centre, puošti spurgeliais bei du įvijiniai žiedai.

Tradiciškai toks įkapių kompleksas skirtinas moteriškos lyties mirusiajam. Kapas datuotinas C1b periodu (200–250 m.).

Miestelių kapinyne 2001 m. archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų metu rasti radiniai perduoti į LNM, kapinyną pasiūlyta įrašyti į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą.

MIESTELIAI CEMETERY

LCCH investigated the Miesteliai cemetery (Šilutė district, Saugos ward). 2 graves from the 3rd century were investigated and the abundant burial items of that time were found. Among them, there were 3 coins of the Rome Empire. The cemetery is dated to the 3rd century.